

чих одиниць та здійснення моніторингу й оцінки досягнутих результатів).

Таким чином, тільки за умов налагодження ефективного функціонування вертикалі "держава – місто – підприємство" можна добитися системного розвитку економіки нашої країни в цілому, а також забезпечити подальше виконання необхідних умов на шляху євроінтеграції.

Література: 1. Економічний словник-довідник / За ред. С. В. Мочерного. – К.: Феміна, 1995. – С. 467. 2. Семюелсон Пол А. Мікроекономіка / Пол А. Семюелсон, Вільям Д. Нордгауз. – К.: Основи, 1999. – С. 411 – 412. 3. Конституція України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР // www.rada.gov.ua 4. Економічний енциклопедичний словник / За ред. С. В. Мочерного. – Львів: Світ, 2005. – С. 238. 5. Моррісей Дж. Целевое управление организацией. – М.: Советское радио, 1979. – С. 73. 6. Ведунг Еверт. Оцінювання державної політики і програм. – К.: Всеуито, 2003. – С. 37 – 41. 7. Программно-целевой метод бюджетного финансирования. История развития // Теория и практика управления. – 2005. – №4. – С. 18 – 23. 8. Закон України "Про державні цільові програми" від 18.03.2004 р. №1621-IV // www.rada.gov.ua 9. Розпорядження КМУ "Про ухвалення Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі" від 14.09.2002 р. №538-р. // www.rada.gov.ua 10. Бачарніков В. П. Математичне і програмне забезпечення цільових програм у стратегічному менеджменті. – К.: Ніка-центр, 2005. – С. 20 – 22. 11. Шершньова З. Є. Стратегічне управління. – К.: КНЕУ, 2004. – 700 с.

Стаття надійшла до редакції
24.01.2008 р.

УДК 658.12

Архипенко С. В.

АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНИХ ДИСПРОПОРЦІЙ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

The detailed analysis of the main social factors of the population welfare measurement from the region point of view (such as average monthly wages, income of the population, unemployment rate and labour demand) is organized in the article. The conclusion about reinforcement region on social parameters and clear division of Ukraine into successful and depression parts are made on the basis of this analysis.

Ключовою проблемою, що сформувалася в Україні протягом шістнадцяти років її існування та потребує поетапного вирішення, є зростання соціальних диспропорцій розвитку регіонів і низький рівень їх економічної активності. Поступове зниження зазначених тенденцій стало на сьогодні пріоритетним завданням державної регіональної політики, адже дані диспропорції перетворилися на чинник, що уповільнює темпи економічного зростання на всій території держави. Саме тому проведення аналізу соціальних показників життя регіонів є необхідним з огляду на виявлення тенденцій, що склалися за останні роки, і вироблення на його основі конкретних напрямів покращення такого стану.

У наукових колах на сьогодні приділяється достатньо уваги проведенню аналізу як економічного, так і соціального стану регіонів України. Зокрема, такі вчені-регіоналісти, як М. І. Долішній, С. М. Злупко, С. Й. Вовканич [1; 2], С. А. Романюк [3] та З. С. Варналій, провели ґрунтовний аналіз соціальних показників розвитку регіонів з 1995 до 2000 р. з наданням відповідних висновків. Праці багатьох економістів присвячені розробці методик аналізу різних аспектів економічного та соціального життя регіонів, це такі економісти: Н. І. Андрусишин, В. І. Кардаш, Ю. О. Сідляр та ін.

Метою статті є проведення ґрунтового аналізу основних соціальних показників виміру добробуту населення в регіональному розрізі та формування висновків про порівняльне соціальне становище регіонів і динаміку соціальних диспропорцій.

Зростання економічних диспропорцій зумовило посилення регіональної асиметрії за основними соціальними параметрами. Так, зростають відмінності між регіонами в оплаті праці (табл. 1).

Таблиця 1

Середньомісячна номінальна заробітна плата найманих працівників, грн.

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Україна	73	126	143	153	178	230	311	376	462	590	806
Автономна Республіка Крим	70	118	134	143	168	225	301	358	433	543	730
Області:											
Вінницька	58	100	112	115	129	159	215	265	334	435	597
Волинська	53	90	103	105	118	150	201	253	319	412	591
Дніпропетровська	91	159	179	189	209	273	370	438	526	667	913
Донецька	97	158	180	195	220	292	383	452	550	712	962
Житомирська	61	102	114	118	134	164	220	268	334	434	602
Закарпатська	50	86	100	108	130	172	238	295	379	479	665
Запорізька	84	146	163	183	215	289	379	445	541	671	860
Івано-Франківська	65	105	116	120	140	188	259	318	402	510	718
Київська	78	136	155	161	191	241	317	378	470	592	811
Кіровоградська	58	103	114	119	137	170	231	282	353	455	624
Луганська	82	132	151	163	184	232	320	393	474	596	805
Львівська	62	107	122	132	152	196	272	339	419	523	713
Миколаївська	68	116	131	145	169	227	327	398	470	565	744
Одеська	66	117	134	146	183	236	306	379	454	566	768
Полтавська	76	130	142	150	173	220	292	354	437	560	758
Рівненська	61	105	117	120	135	173	245	312	390	506	685
Сумська	66	115	127	130	150	194	259	307	379	473	663
Тернопільська	53	90	102	104	112	135	190	237	304	388	553
Харківська	72	127	149	159	184	230	310	370	455	569	759
Херсонська	59	102	120	125	143	173	233	289	356	451	625
Хмельницька	55	95	109	114	127	156	211	258	323	419	584
Черкаська	63	111	122	127	146	175	229	276	350	465	642
Чернівецька	55	94	108	106	123	157	218	271	344	441	621
Чернігівська	57	104	116	122	141	177	235	277	342	438	602
м. Київ	100	177	215	247	303	405	549	643	761	967	1314
м. Севастополь	83	137	153	159	187	251	325	391	486	594	803

Незважаючи на досить рівномірне щорічне збільшення середньомісячної заробітної плати по всій території України, її розмір значно відрізняється по регіонах. Так, протягом 10 років дослідження (1995 – 2005 рр.) зберігається така тенденція, що найвищу зарплатню отримують працівники з промислово розвинутих регіонів, підприємства яких є прибутковими і в змозі платити більше, ніж регіони сільськогосподарської спе-

ціалізації, де ситуація значно гірша. Найвища ціна праці має місце в таких регіонах (за даними на кінець періоду дослідження – 2005 р.): м. Київ (1 314 грн.), Донецька обл. (962 грн.), Дніпропетровська обл. (913 грн.), Запорізька обл. (860 грн.), Київська обл. (811 грн.), Луганська обл. (805 грн.). Заробітна плата працівників даних регіонів перевищує середньоукраїнський рівень (806 грн.). Слід зауважити, що це регіони, на яких сконцентровані підприємства зі шкідливими умовами праці, а тому ця надбавка, на погляд автора, є виправданою з позицій того, що такі працівники змушені витратити більше коштів на підтримання власного здоров'я й робочої сили. Регіонами, які характеризуються найнижчими показниками середньомісячної заробітної плати, є: Хмельницька (584 грн.), Волинська (591 грн.), Вінницька (597 грн.), Чернігівська (602 грн.) області, тобто території переважного розвитку сільського гос-

подарства. І така тенденція спостерігається протягом усього досліджуваного періоду (див. табл. 1). Співвідношення між максимальною та мінімальною зарплатою протягом 2000 – 2005 рр. коливається в межах 2 разів: від 1,74 у 2005 р. до 2,02 у 2001 р., що говорить про високий рівень нерівномірності в оплаті праці по різних регіонах. Лідирує за цим показником Донецька область, найменша заробітна плата у працівників Тернопільської області.

Така асиметрія не могла не позначитись на рівні життя в різних регіонах, що відображають показники доходів та витрат населення.

Аналіз доходів населення за 1997 – 2005 рр. (табл. 2) показує не таку однозначну тенденцію до щорічного зростання, як по заробітній платі.

Таблиця 2

Темпи змін у доходах населення, %

	1998 до 1997	1999 до 1998	2000 до 1999	2001 до 2000	2002 до 2001	2003 до 2002	2004 до 2003	2005 до 2004	2005 до 1997
Україна	108,61	113,77	140,48	181,79	117,14	116,60	127,08	1390,75	7617,50
Автономна Республіка Крим	95,45	106,26	131,52	207,43	112,43	118,98	128,44	138,53	658,59
Області:									
Вінницька	90,75	125,11	138,22	249,95	115,27	117,15	128,42	139,40	948,13
Волинська	102,68	109,95	133,26	246,35	118,71	112,37	127,64	137,79	869,48
Дніпропетровська	116,99	107,21	140,94	142,09	114,48	115,74	130,22	140,93	610,76
Донецька	117,93	116,15	134,28	155,85	119,20	114,66	131,44	138,16	711,47
Житомирська	96,33	104,49	132,17	229,61	119,65	116,74	131,28	137,15	768,19
Закарпатська	110,50	121,61	120,45	256,09	116,63	121,10	133,96	137,66	1079,71
Запорізька	111,90	105,44	143,78	186,05	112,75	116,73	127,12	138,56	731,66
Івано-Франківська	100,58	122,96	136,69	245,29	116,71	116,63	133,90	139,34	1053,12
Київська	95,98	112,01	125,14	255,50	108,72	115,93	121,19	139,23	731,04
Кіровоградська	103,53	115,02	128,68	250,58	114,17	114,45	126,10	138,70	877,62
Луганська	102,13	115,81	156,39	162,59	116,05	117,66	128,23	138,61	729,87
Львівська	99,10	123,58	124,95	228,69	118,42	114,69	135,70	138,12	890,92
Миколаївська	106,22	117,24	153,20	173,77	120,49	113,01	131,12	137,71	815,16
Одеська	107,79	115,87	136,16	183,72	117,14	119,13	141,62	137,80	850,89
Полтавська	104,39	109,03	131,89	207,57	117,98	113,12	130,37	138,56	751,23
Рівненська	95,92	102,19	142,33	272,35	118,77	115,68	126,70	137,81	911,54
Сумська	99,18	111,83	156,28	210,68	113,05	115,92	125,09	139,55	835,38
Тернопільська	94,48	118,03	148,09	261,70	113,83	117,89	134,40	141,02	1099,21
Харківська	101,68	126,18	119,34	202,28	117,37	116,86	125,66	138,74	740,50
Херсонська	98,57	110,85	132,19	227,40	118,46	113,80	136,45	139,85	844,98
Хмельницька	95,25	113,02	153,29	236,58	116,48	111,87	134,46	139,79	956,20
Черкаська	98,86	112,88	132,49	214,04	114,10	114,85	131,90	139,26	761,72
Чернівецька	96,12	107,26	147,37	269,01	113,85	118,37	145,85	139,35	1119,38
Чернігівська	97,08	117,69	135,81	222,25	113,82	113,33	129,40	137,24	789,95
м. Київ	132,44	113,34	163,38	89,64	121,96	122,17	141,86	141,69	658,28
м. Севастополь	104,81	113,39	129,77	129,55	123,48	117,85	139,35	135,03	547,12

Так, протягом 1998 р. зафіксовано їх падіння в 13 регіонах, серед яких найбільшими темпами знижувались доходи мешканців Вінницької, Рівненської, Київської, Хмельницької, Чернівецької областей. У той час середньомісячна заробітна плата в цьому році по даним областям мала стійку тенденцію до зростання (при цьому оплата праці в Київській області перевищує середньоукраїнський показник). А вже з 1999 р. до 2005 р. доходи населення стабільно приростали по всім регіонам, вони досягли найбільшого піку зростання протягом 2001 р.: у межах України доходи зросли на 81,8%, за регіонами зростання більше 100% спостерігалось у 19 областях. При цьому протягом останніх 5 років (2000 – 2005 рр.) зберігається дуже значна різниця між "багатими" та "бідними" регіонами: в 2000 р. вона становила 13 разів. Хоча протягом усього періоду дослідження ця відмінність постійно скорочувалась (на 2005 р. вона склала 7,06 раза), але все одно залишається великою. При цьому протягом 2000 – 2005 рр. "найбагатшим"

регіоном визначалась Донецька область, "найбіднішим" – Чернівецька. Слід зазначити, що до регіонів зі значним рівнем доходів в основному відносяться ті, які мають високу частку у виробленні загальноукраїнської ВДВ, тобто переважно промислові регіони: Дніпропетровська, Харківська, Запорізька, Луганська області. Але до цього переліку входять також Львівська, Одеська, Київська області, причому за доходами населення вони перевищують Запорізьку й Луганську, що пояснюється їх вдалим географічним положенням, туристичною привабливістю, існуванням на їх території ВЕЗ та входженням цих областей до складу відповідних єврорегіонів.

Разом зі зростанням диференціації доходів населення загострилась проблема зайнятості в регіональному розрізі. Динаміка рівня офіційно зареєстрованого безробіття за 1992 – 2006 рр. (табл. 3, 4) показує його зростання у 2006 р. відносно 1992 р. більш ніж на 1000% у 18-ти регіонах.

Таблиця 3

Темпи змін зареєстрованого безробіття, %

	1993 до 1992	1994 до 1993	1995 до 1994	1996 до 1995	1997 до 1996	1998 до 1997	1999 до 1998	2000 до 1999	2001 до 2000	2002 до 2001	2003 до 2002	2004 до 2003	2005 до 2004	2006 до 2005	2006 до 1992
Україна	100,00	100,00	1866,67	135,71	117,11	25,84	160,87	113,51	97,62	87,80	102,78	94,59	100,00	88,57	1033,33
Автономна Республіка Крим	100,00	100,00	6900,00	121,74	115,48	18,56	166,67	93,33	78,57	104,55	152,17	97,14	100,00	85,29	2900,00
Області:															
Вінницька	200,00	100,00	1900,00	105,26	135,00	40,74	145,45	115,63	110,81	102,44	88,10	86,49	134,38	100,00	4300,00
Волинська	225,00	111,11	600,00	121,67	132,88	43,30	142,86	108,33	89,23	96,55	75,00	107,14	97,78	90,91	1000,00
Дніпропетровська	50,00	100,00	4700,00	127,66	148,33	19,10	200,00	120,59	104,88	86,05	102,70	92,11	85,71	80,00	1200,00
Донецька	100,00	100,00	2400,00	135,42	116,92	23,68	161,11	117,24	100,00	76,47	103,85	92,59	92,00	82,61	950,00
Житомирська	175,00	100,00	1014,29	104,23	124,32	40,22	156,76	120,69	111,43	66,67	84,62	111,36	102,04	86,00	1075,00
Закарпатська	125,00	120,00	1016,67	132,79	150,62	25,41	164,52	111,76	105,26	83,33	108,00	81,48	86,36	89,47	850,00
Запорізька	100,00	50,00	6300,00	166,67	107,62	15,93	150,00	118,52	106,25	100,00	100,00	97,06	96,97	93,75	1500,00
Івано-Франківська	137,50	109,09	583,33	157,14	103,64	42,11	150,00	88,89	89,06	84,21	97,92	89,36	102,38	95,35	512,50
Київська	133,33	75,00	1633,33	120,41	120,34	47,89	147,06	102,00	100,00	82,35	90,48	78,95	93,33	89,29	833,33
Кіровоградська	133,33	100,00	1525,00	183,61	102,68	27,83	153,13	110,20	92,59	84,00	114,29	112,50	92,59	92,00	1533,33
Луганська	100,00	200,00	3550,00	116,90	115,66	21,88	147,62	116,13	108,33	82,05	100,00	90,63	86,21	92,00	2300,00
Львівська	140,00	85,71	1266,67	146,05	114,41	31,50	152,50	119,67	82,19	68,33	97,56	97,50	102,56	85,00	680,00
Миколаївська	100,00	100,00	3100,00	109,68	125,00	27,06	156,52	102,78	102,70	86,84	100,00	112,12	102,70	110,53	2100,00
Одеська	100,00	50,00	4300,00	137,21	105,08	8,06	180,00	100,00	122,22	118,18	146,15	110,53	100,00	100,00	1050,00
Полтавська	100,00	66,67	2400,00	122,92	145,76	32,56	153,57	113,95	106,12	94,23	93,88	91,30	104,76	100,00	1466,67
Рівненська	200,00	87,50	942,86	168,18	100,90	26,79	186,67	125,00	98,57	97,10	97,01	84,62	107,27	88,14	1300,00
Сумська	100,00	100,00	1600,00	108,33	130,77	45,59	170,97	128,30	92,65	82,54	88,46	91,30	100,00	95,24	1333,33
Тернопільська	128,57	55,56	860,00	109,30	136,17	54,69	154,29	116,67	107,94	92,65	106,35	97,01	115,38	88,00	942,86
Харківська	100,00	100,00	6400,00	131,25	109,52	21,74	165,00	112,12	94,59	91,43	100,00	93,75	100,00	86,67	2600,00
Херсонська	100,00	66,67	2600,00	182,69	109,47	14,42	153,33	126,09	127,59	113,51	145,24	95,08	86,21	80,00	1333,33
Хмельницька	125,00	80,00	975,00	151,28	111,86	40,91	114,81	109,68	108,82	97,30	91,67	106,06	114,29	92,50	925,00
Черкаська	100,00	200,00	3050,00	132,79	101,23	28,05	156,52	122,22	100,00	95,45	114,29	114,58	103,64	91,23	5200,00
Чернівецька	200,00	75,00	1500,00	171,11	114,29	21,59	194,74	116,22	97,67	104,76	145,45	89,06	105,26	81,67	2450,00
Чернігівська	133,33	100,00	975,00	117,95	143,48	63,64	154,76	115,38	76,00	77,19	95,45	97,62	95,12	97,44	1266,67
м. Київ	50,00	40,00	18000,00	151,39	101,83	4,50	140,00	128,57	88,89	87,50	85,71	66,67	100,00	100,00	200,00
м. Севастополь					113,11	8,70	200,00	100,00	66,67	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	

Таблиця 4

Рівень зареєстрованого безробіття, %

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Україна	0,3	0,3	0,3	5,6	7,6	8,9	2,3	3,7	4,2	4,1	3,6	3,7	3,5	3,5	3,1
Автономна Республіка Крим	0,1	0,1	0,1	6,9	8,4	9,7	1,8	3,0	2,8	2,2	2,3	3,5	3,4	3,4	2,9
Області:															
Вінницька	0,1	0,2	0,2	3,8	4,0	5,4	2,2	3,2	3,7	4,1	4,2	3,7	3,2	4,3	4,3
Волинська	0,4	0,9	1	6	7,3	9,7	4,2	6,0	6,5	5,8	5,6	4,2	4,5	4,4	4,0
Дніпропетровська	0,2	0,1	0,1	4,7	6,0	8,9	1,7	3,4	4,1	4,3	3,7	3,8	3,5	3	2,4
Донецька	0,2	0,2	0,2	4,8	6,5	7,6	1,8	2,9	3,4	3,4	2,6	2,7	2,5	2,3	1,9
Житомирська	0,4	0,7	0,7	7,1	7,4	9,2	3,7	5,8	7,0	7,8	5,2	4,4	4,9	5,0	4,3
Закарпатська	0,4	0,5	0,6	6,1	8,1	12,2	3,1	5,1	5,7	6	5,0	5,4	4,4	3,8	3,4
Запорізька	0,2	0,2	0,1	6,3	10,5	11,3	1,8	2,7	3,2	3,4	3,4	3,4	3,3	3,2	3,0
Івано-Франківська	0,8	1,1	1,2	7	11,0	11,4	4,8	7,2	6,4	5,7	4,8	4,7	4,2	4,3	4,1
Київська	0,3	0,4	0,3	4,9	5,9	7,1	3,4	5,0	5,1	5,1	4,2	3,8	3,0	2,8	2,5
Кіровоградська	0,3	0,4	0,4	6,1	11,2	11,5	3,2	4,9	5,4	5,0	4,2	4,8	5,4	5,0	4,6
Луганська	0,1	0,1	0,2	7,1	8,3	9,6	2,1	3,1	3,6	3,9	3,2	3,2	2,9	2,5	2,3
Львівська	0,5	0,7	0,6	7,6	11,1	12,7	4,0	6,1	7,3	6,0	4,1	4	3,9	4,0	3,4
Миколаївська	0,2	0,2	0,2	6,2	6,8	8,5	2,3	3,6	3,7	3,8	3,3	3,3	3,7	3,8	4,2
Одеська	0,2	0,2	0,1	4,3	5,9	6,2	0,5	0,9	0,9	1,1	1,3	1,9	2,1	2,1	2,1
Полтавська	0,3	0,3	0,2	4,8	5,9	8,6	2,8	4,3	4,9	5,2	4,9	4,6	4,2	4,4	4,4
Рівненська	0,4	0,8	0,7	6,6	11,1	11,2	3,0	5,6	7,0	6,9	6,7	6,5	5,5	5,9	5,2
Сумська	0,3	0,3	0,3	4,8	5,2	6,8	3,1	5,3	6,8	6,3	5,2	4,6	4,2	4,2	4,0
Тернопільська	0,7	0,9	0,5	4,3	4,7	6,4	3,5	5,4	6,3	6,8	6,3	6,7	6,5	7,5	6,6
Харківська	0,1	0,1	0,1	6,4	8,4	9,2	2,0	3,3	3,7	3,5	3,2	3,2	3	3,0	2,6
Херсонська	0,3	0,3	0,2	5,2	9,5	10,4	1,5	2,3	2,9	3,7	4,2	6,1	5,8	5,0	4,0
Хмельницька	0,4	0,5	0,4	3,9	5,9	6,6	2,7	3,1	3,4	3,7	3,6	3,3	3,5	4,0	3,7
Черкаська	0,1	0,1	0,2	6,1	8,1	8,2	2,3	3,6	4,4	4,4	4,2	4,8	5,5	5,7	5,2
Чернівецька	0,2	0,4	0,3	4,5	7,7	8,8	1,9	3,7	4,3	4,2	4,4	6,4	5,7	6,0	4,9
Чернігівська	0,3	0,4	0,4	3,9	4,6	6,6	4,2	6,5	7,5	5,7	4,4	4,2	4,1	3,9	3,8
м. Київ	0,2	0,1	0,04	7,2	10,9	11,1	0,5	0,7	0,9	0,8	0,7	0,6	0,4	0,4	0,4
м. Севастополь					6,1	6,9	0,6	1,2	1,2	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8

Найбільшою напруги ринок праці зазнав у період загально-економічної кризи, пік якої щодо цього ринку припав на 1995 р., коли темпи зростання перевищували 1000%. У той час найбільш перевантаженими були ринки праці м. Києва (18000%), Харківської (6400%), Запорізької (6300%), Дніпропетровської (4700%), Одеської (4300%) областей, тобто переважно регіонів високої концентрації важкої промисловості, внаслідок спаду виробництва в галузі, закриття підприємств та вивільнення великої кількості працівників. Західні області (Івано-Франківська, Тернопільська, Волинська) мали найменший на той час рівень безробіття. Значний спад рівня безробіття припав на 1998 р., але й тоді спостерігалась значна диференціація цього показника. Так, найбільше працевлаштованих припадало на міста республіканського значення, Одеську область, АР Крим, Херсонську, Дніпропетровську, Запорізьку, Харківську області, на що вплинула деяка стабілізація в промисловості. Після 2000 р. напруга на ринку праці не впала: найбільшою протягом останніх 6 років вона є в Тернопільській, Чернівецькій, Херсонській та Рівненській областях (рівень безробіття коливається в межах 4,5 – 5,5%), які не мають потужних виробництв і спеціалізуються на аграрному секторі. В областях розвитку важкої промисловості рівень безробіття коливається від 2,5 до

3,5%, що близько до середнього показника безробіття по Україні. Областями з найвищим рівнем зайнятості виступають Одеська, Донецька, Київська. Досить великим є навантаження на ринок праці західних областей (Івано-Франківської, Чернівецької, Львівської, Тернопільської): його рівень коливається від 4 до 6%. Ситуація в цих регіонах загострюється тим, що й рівень середньомісячної зарплати тут досить низький. Отже, різниця між регіонами в можливостях отримати роботу дуже значна, хоча і має тенденцію до зниження: вона варіюється від 8 разів (у 2000 р.) до 3,47 разів (у 2006 р.). При цьому найлегше працевлаштуватися в Одеській області, найважче – в північно-західних областях.

Розглянувши регіональну динаміку на ринку пропозиції робочої сили, з'ясуємо, наскільки диференційований ринок попиту на неї.

Динаміка попиту на робочу силу за 2000 – 2006 рр. показує постійне його зростання протягом усього періоду по всім регіонам і не дає пояснення наявності високого рівня безробіття. Тобто слід проаналізувати структуру попиту по регіонах і встановити, де існує дефіцит робочої сили.

Аналіз попиту на робочу силу по регіонах за 2000 – 2006 рр. поданий у табл. 5.

Таблиця 5

Аналіз попиту на робочу силу по регіонах за 2000 – 2006 рр.

	Тис. осіб								Питома вага до загальнодержавного попиту, %						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
Україна	50,7	68,2	96,9	123,9	138,8	166,5	186,6	100	100	100	100	100	100	100	
Автономна Республіка Крим	2,0	2,1	2,6	3,1	4,8	4,8	5,3	3,94	3,08	2,68	2,50	3,46	2,88	2,84	
Області:															
Вінницька	1,2	1,1	1,5	1,8	2,7	2,6	3,0	2,37	1,61	1,55	1,45	1,95	1,56	1,61	
Волинська	0,5	0,7	1,1	1,6	1,7	2,1	2,2	0,99	1,03	1,14	1,29	1,22	1,26	1,18	
Дніпропетровська	3,7	5,3	8,3	10,6	10,5	16,3	18,2	7,30	7,77	8,57	8,56	7,56	9,79	9,75	
Донецька	9,5	15,1	20,5	24,6	26,0	33,4	34,8	18,74	22,14	21,16	19,85	18,73	20,06	18,65	
Житомирська	0,8	0,8	1,2	2,2	2,9	2,8	3,3	1,58	1,17	1,24	1,78	2,09	1,68	1,77	
Закарпатська	1,2	0,8	1,6	1,9	3,4	2,7	3,4	2,37	1,17	1,65	1,53	2,45	1,62	1,82	
Запорізька	2,0	2,1	3,3	4,9	5,1	5,8	6,7	3,94	3,08	3,41	3,95	3,67	3,48	3,59	
Івано-Франківська	0,7	1,0	1,4	1,5	2,1	1,3	2,0	1,38	1,47	1,44	1,21	1,51	0,78	1,07	
Київська	1,7	2,2	2,3	3,0	4,0	5,8	7,0	3,35	3,23	2,37	2,42	2,88	3,48	3,75	
Кіровоградська	0,8	1,2	2,4	2,9	3,1	3,5	3,8	1,58	1,76	2,48	2,34	2,23	2,10	2,04	
Луганська	4,8	6,5	6,2	8,0	7,8	8,9	9,3	9,47	9,53	6,40	6,46	5,62	5,35	4,98	
Львівська	1,1	1,2	2,3	3,2	4,5	4,6	4,9	2,17	1,76	2,37	2,58	3,24	2,76	2,63	
Миколаївська	1,2	1,4	2,5	3,2	3,3	3,9	4,0	2,37	2,05	2,58	2,58	2,38	2,34	2,14	
Одеська	1,7	1,7	2,4	2,4	3,3	4,7	5,7	3,35	2,49	2,48	1,94	2,38	2,82	3,05	
Полтавська	1,6	2,2	3,0	3,7	3,4	5,0	5,3	3,16	3,23	3,10	2,99	2,45	3,00	2,84	
Рівненська	0,5	0,5	1,0	1,4	1,7	1,9	1,8	0,99	0,73	1,03	1,13	1,22	1,14	0,96	
Сумська	1,4	2,6	3,1	4,1	3,8	3,4	2,6	2,76	3,81	3,20	3,31	2,74	2,04	1,39	
Тернопільська	0,5	0,5	1,0	1,3	1,7	1,6	1,8	0,99	0,73	1,03	1,05	1,22	0,96	0,96	
Харківська	4,3	6,2	8,8	10,1	9,9	11,2	12,5	8,48	9,09	9,08	8,15	7,13	6,73	6,70	
Херсонська	1,0	1,1	1,4	1,7	1,9	2,0	2,2	1,97	1,61	1,44	1,37	1,37	1,20	1,18	
Хмельницька	1,0	1,2	1,6	1,8	2,6	3,9	3,5	1,97	1,76	1,65	1,45	1,87	2,34	1,88	
Черкаська	1,0	1,5	1,8	1,8	2,1	1,8	1,5	1,97	2,20	1,86	1,45	1,51	1,08	0,80	
Чернівецька	0,6	0,4	1,0	1,8	1,8	1,8	1,8	1,18	0,59	1,03	1,45	1,30	1,08	0,96	
Чернігівська	1,5	0,9	1,9	2,2	2,4	2,7	3,9	2,96	1,32	1,96	1,78	1,73	1,62	2,09	
м. Київ	3,5	6,2	10,9	17,0	20,1	25,7	33,9	6,90	9,09	11,25	13,72	14,48	15,44	18,17	
м. Севастополь	0,9	1,7	1,8	2,1	2,2	2,3	2,2	1,78	2,49	1,86	1,69	1,59	1,38	1,18	

За даними табл. 5 видно, що регіонами найбільшого попиту виступають області з концентрацією важкої промисловості: Донецька, Дніпропетровська, Харківська, Луганська області та м. Київ. Така тенденція зберігається протягом останніх 6 років. При цьому приблизно 5-ту частину потреби в

робочій силі виказує Донецька область, від 6 до 9% загального попиту припадає на кожну з решти перерахованих регіонів. Найменше працівників потрібно господарству Західної України: Чернівецькій, Волинській, Івано-Франківській областям (попит складає близько 1% від загальної потреби). Тобто

дані області можна характеризувати як працenaдлишкові регіони з низьким рівнем доходів, без перспективи працевлаштування в їх рамках. Індустріальні регіони, навпаки, мають порівняно помірний рівень безробіття, значний рівень доходів і додаткову потребу в робочій силі. Теоретично можливо забезпечити працедефіцитні індустріальні регіони Донбасу та Придніпров'я робочою силою з працenaдлишкового Західного регіону в рамках міжрегіонального руху ресурсів. Але рух соціальної складової регіону є обмеженим через низку факторів. У даному випадку одним із головних чинників виступає кваліфікація робочої сили, на яку мають попит промислові регіони. Працівники західних областей не мають відповідної кваліфікації та досвіду роботи на шахтах, у металургійній та машинобудівній галузях; до того ж сімейний стан, житлові умови та ін. не дозволяють вільному пересуванню робочої сили в місця більшого попиту. Тому ринок праці на сьогодні є диференційованим також і з позиції різниці потреби в трудових ресурсах.

Таким чином, за соціальними показниками регіони стають усе більш диференційованими. Загальна тенденція така, що в регіонах, які мають рентабельні підприємства, відповідну ресурсно-виробничу базу, соціальні показники є вищими або порівняними із загальноукраїнськими. Це переважно такі індустріально розвинуті області, як Дніпропетровська, Харківська, Запорізька, Луганська. До "заможних" регіонів відносяться також Львівська, Одеська, Київська області, причому за доходами населення вони перевищують Запорізьку й Луганську, що пояснюється їх вдалим географічним положенням, туристичною привабливістю, існуванням на їх території ВЕЗ та входження цих областей до складу відповідних євро регіонів. При цьому Львівська область є єдиною із західних областей, яка має високі соціальні показники. Решта регіонів Західної України можна віднести до депресивних через характерні для населення низький рівень доходів та високий рівень безробіття. Стосовно попиту й пропозиції робочої сили, то працедефіцитними регіонами є індустріальні області Донбасу та Придніпров'я, а працenaдлишковими – західні області (Чернівецька, Волинська, Івано-Франківська).

Література: 1. Долішній М. І. Регіональна політика і механізми її реалізації / М. І. Долішній, С. М. Злупко, С. Й. Вовканич; [За ред. акад. НАН М. І. Долішнього. – К.: Наукова думка, 2003. – 504 с. 2. Регіональна політика: методологія, методи, практика / Відп. ред. М. Долішній. – Львів: НАН України, Інститут регіональних досліджень, 2001. – 700 с. 3. Романюк С. А. Політика регіонального розвитку в Україні: сучасний стан та нові можливості: регіональні дослідження: Монографія. – К.: Вид. УАДУ, 2001 – 112 с. 4. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку: Монографія / За ред. З. С. Варналія. – К.: Знання України, 2005 – 500 с. 5. Андрусишин Н. І. Індекс соціально-економічного благополуччя регіональної суспільної системи: методичні аспекти побудови й застосування (на прикладі Львівської області) // Зб. наук. праць "Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Регіональні суспільні системи: ресурси та механізми ефективного управління". – Львів: Національна академія наук України, Інститут регіональних досліджень, 2006. – Вип. 2 (58). – 776 с. 6. Статистичний щорічник України за 1995 – 2006 рр. – К.: Державний комітет статистики України. – 600 с. 7. Регіони України за 2004 – 2006 рр. – К.: Державний комітет статистики України. – 600 с.

Стаття надійшла до редакції
27.12.2007 р.

УДК 658.62.004.12(477)

Аблязова О. Н.

КОЛИЧЕСТВЕННАЯ ОЦЕНКА КАЧЕСТВА ТОВАРНОГО ПРЕДЛОЖЕНИЯ

The article contains argumentation and methodical approaches to the quantitative measuring of quality of the commodity suggestion represented by management subjects at the consumer market.

Товарное предложение на потребительском рынке является ключевой категорией, диалектической взаимодействующей с другой – потребительским спросом. Степень его соответствия как по объему, так и по структуре спросу потребителей – это количественный параметр качества товарного предложения. Однако существует проблема решения задачи конкретного количественного измерения данной характеристики. В предлагаемой статье методология оценки основана на утверждении, что качество товарного предложения может и должно оцениваться потребителем.

Выходя на рынок, каждый производитель и продавец своей главной целью видят создание такого предложения для потребителей, от которого им тяжело будет отказаться. Придание создаваемым продуктам уникальных качеств, обеспечение готовности и желания покупателя без колебаний приобрести их и получение взаимной удовлетворенности от продажи-покупки следует считать основной (важной) задачей маркетинговой деятельности.

Планирование и управление товарным предложением на потребительском рынке является неотъемлемой частью деятельности каждого субъекта хозяйствования. Даже очень продуманные планы сбыта и продвижения товаров не могут нейтрализовать последствия ошибок, допущенных при формировании товарного предложения, выставленного на рынок для потенциального потребителя. Фактически товарное предложение – это представленный на рынке ассортимент товаров.

Качество товарного предложения может и должен оценивать потенциальный и реальный потребитель. Что в своей сущности есть качество товарного предложения? Если оценивать его должен покупатель, то исходя из каких критериев? Ответ на эти вопросы отражает мнение Б. Хоускина: "Потребителю должны быть предложены торговые марки товаров и услуг, гарантированно обеспечивающие выгоды, искомые потребителями, при этом потребителям необходимо четко видеть в товаре или услуге искомые выгоды" [1, с. 179]. Еще более конкретно об этом пишет Н. В. Рычкова: "Покупатели оценивают атрибуты или характеристики на основе двух соображений: степени значимости каждого атрибута и степени их восприимчивого присутствия в оцениваемой марке" [2, с. 57].

Потребительские оценки – это объективный инструмент количественного выражения имеющегося в наличии товарного предложения, причем не имеет значения где – в магазине, в сети магазинов, на региональном рынке, в фирменной торговле, предлагаемое товаропроизводителем или же оптовым посредником, и соизмерение ассортимента предложения товаров, необходимых сегодня потребителю. Именно потребитель является на рынке главным действующим лицом. Его оценки, а не стандарты определяют производственную, торговую и товарно-ассортиментную политики.

В свое время Э. Тоффлер выступал против тесной взаимосвязи между производством и потреблением. Сегодня встала задача обратного действия – восстановить связь между потребителем и производителем [3, с. 86]. Индикатором такого процесса является соответствие товарного предложе-